

6.Гуменюк А. М. Шлях героя: місто Херсон стало рідним // Газета «Вперед». № 46 (10245) від 17 листопада 2022 року.

УДК 341.8:316.485.26(470/477)

*В. М. Ольхова,  
м. Хмельницький  
М. П. Олійник,  
м. Хмельницький*

### **УКРАЇНЬКА КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

*У статті розглянуто головні напрямки перебудови роботи консульської служби України в умовах повномасштабної агресії росії. Визначено місце консульських установ в протистоянні агресору. Окреслено перспективи розвитку українських консульських установ.*

***Ключові слова:** агресія, війна, консульська служба, вимушені переселенці.*

24 лютого 2022 року росія розпочала повномасштабну агресію проти України. Це докорінно змінило звичне життя країни загалом і зовнішньополітичного відомства зокрема. Необхідність формування міжнародної коаліції демократичних країн для допомоги Україні зумовило перетворення дипломатичного фронту в один з найважливіших у протистоянні агресору. Важливою його складовою є консульська служба. Саме на співробітників консульських установ лягла величезна відповідальність за налагодження допомоги, а за потреби і захисту, громадянам України, які були змушені вимушено покинути Батьківщину. Так, за даними ООН, на «середину листопада 2022 року за межами України опинилося 7,6 млн українців, з них – біля 4,5 млн в європейських країнах» [6]. До того ж значна частина з них не мала необхідних документів та дозволів для проживання за кордоном, що лягло додатковим навантаженням на плечі співробітників консульських установ.

## Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція

---

Виходячи з цих міркувань та враховуючи відсутність узагальнюючих робіт ми й обрали тему даної статті. Її метою є розкрити особливості роботи консульських установ України в умовах російсько-української війни. Об'єктом – зміни та реформи в консульській службі України. Предмет статті – діяльність консульських установ в умовах війни.

Нагадаємо, що відповідно до Закону України «Про дипломатичну службу» та «Консульський Статут України» консульські установи України «захищають за кордоном права та інтереси України, юридичних осіб і громадян України, сприяють розвитку дружніх відносин України з іншими державами, розширенню економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних, культурних, спортивних зв'язків і туризму, сприяють вихідцям з України та їх нащадкам у підтримці контактів з Україною» [3]. Однак, з початком в 2014 році збройної агресії росії проти України, виконання зазначених повноважень суттєво ускладнилося. Довелося вносити зміни в діяльність українських консульських установ, зокрема: змінювати місця розташування консульств враховуючи ситуацію на сході України та тимчасову анексію Автономної Республіки Крим; збільшувати кількості консульських послуг за кордоном із зростанням кількості українців, які виїжджають з країни; підвищувати рівень безпеки в консульствах з огляду на зростання загрози з боку росії. Проте, дипломатичні відносини з російською федерацією, хоч і на мінімальному рівні, були збережені. Відтак продовжували здійснювати свої повноваження й консульські установи України в росії.

З початком повномасштабної агресії росії проти України, 24 лютого 2022 р. «Президент України Володимир Зеленський підтримав пропозицію Міністерства закордонних справ України про розрив дипломатичних відносин України з Російською Федерацією» [4]. Разом з тим, відповідно до Віденської конвенції про консульські зносини, яку Верховна Рада України ратифікувала 16 жовтня 1997 р. українські консульства продовжували працювати в російській федерації до 13 березня. Однак з цього моменту були

## **Хмельниччина в контексті модернізаційних та трансформаційних процесів ХХ – початку ХХІ століття**

---

вимушені припинити свої функції в державі-терористі та закликати своїх громадян покинути територію агресора [4].

Із запровадженням воєнного стану в Україні, українські консульства змушені були змінити правила проведення консульських прийомів громадян. Зокрема в Ізраїлі, через загрозу хакерських атак було відімкнено сайт електронної черги МЗС, «тому прийом заявників здійснюється лише у порядку живої черги, а консультації надаються за контактними даними (телефоном або електронною адресою) вказаними на сайті. Тим часом, оформлення закордонного паспорта, довіреностей та надання консульських послуг щодо *витребування документів* (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про розлучення, свідоцтво про смерть) тимчасово припинено. Однак, громадяни України, які перебувають в Державі Ізраїль можуть продовжити термін дії закордонного паспорта, а також внести інформацію про дітей та вклеїти їхні фотографії, а при втраті закордонного паспорта може бути оформлено сертифікат про підтвердження особи» [7].

Важливе значення для забезпечення прав вимушених переселенців за кордоном мало ухвалення, за пропозицією МЗС, постанови уряду «Про внесення зміни до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 170» якою спростили процедуру продовження терміну дії закордонного паспорта громадянина України та внесення інформації про дітей, якщо вони не мають власного закордонного паспорта. Вона «враховувала неможливість виготовлення паспортних документів в ході бойових дій в Україні та дійсна протягом воєнного стану й рік після його скасування. Наші громадяни, які вимушено перебувають за кордоном через війну в дипломатичних установах, в тому числі і в консульствах, отримали можливість більш оперативно розв'язувати ці питання» [11]. Також, коли у перші тижні повномасштабного вторгнення на кордонах була гуманітарна катастрофа, зумовлена надзвичайно великою кількістю українців, які рятувалися від війни та не мали достатніх документів для перетину кордонів, було погоджено з відповідними органами європейського Союзу та держав-сусідів України дозвіл

## Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція

---

пропускати наших громадян навіть за внутрішнім паспортом та свідоцтвом про народження для неповнолітніх дітей, адже на той час сервісні центри не працювали належним чином і людям було б вкрай складно оформити певні документи. Таке послаблення перетину кордону було дійсним до квітня 2022 р., наразі дозволяється користуватися такою послугою лише в обмежених випадках: українці, які евакуюються з районів введення бойових дій та у разі укладення відповідних міждержавних угод (Туреччина). Європейські партнери, враховуючи складні обставини, прийняли українців навіть без біометричних документів або з такими, в яких закінчився термін дії. Всіма цими питаннями займаються консульства на допомогу яким відкриваються сервіси «Документ». Доцільно зазначити, що за обставин втрати, псування чи закінчення строку дії будь-якого паспорта людина має звернутися до українського консульства в країні перебування [11].

Наступне впровадження стосується консульського обліку щодо дітей, які виїхали з території України. У визначених законодавством випадках дорослий, який супроводжує дитину-громадянина України за кордоном, зобов'язаний звернутися до посольства чи консульства України для постановки дитини на тимчасовий консульський облік. Мова йде про дітей, які виїхали за кордон з одним із батьків без письмової згоди другого або в супроводі родича, уповноваженого одним із батьків. Необхідно звернутися до консульства протягом одного робочого дня після прибуття до остаточного пункту призначення. У випадку зміни місця перебування дитини, супроводжуюча особа зобов'язана повідомити про це посольство чи консульство, в якому дитина перебуває на обліку. Якщо нова адреса дитини належить до консульського округу іншої закордонної дипломатичної установи України, супроводжуюча особа має звернутися до цього посольства чи консульства щодо прийняття дитини на тимчасовий консульський облік за новою адресою. Ця процедура є обов'язковою та безкоштовною. Таким чином консульства захищають за кордоном права та інтереси громадян України, адже

## **Хмельниччина в контексті модернізаційних та трансформаційних процесів ХХ – початку ХХІ століття**

---

тільки так можна скоординувати надання допомоги дітям і дорослим, із якими вони перебувають за кордоном [1].

Зазначимо, що лавиноподібне зростання обсягу навантаження, яке лягло на плечі працівників українських консульських установ було б неможливо витримати, без зарубіжної допомоги. Зокрема, «в розвиток меморандуму про взаєморозуміння та співпрацю Міністерства закордонних справ України та найбільшої європейської криптобіржі WhiteBIT українське дипломатичне відомство отримало сім комплектів спеціальних технічних засобів для екстреної допомоги громадянам України, які опинилися у надзвичайних ситуаціях за кордоном. Нове обладнання розширює можливості системи антикризового реагування МЗС». Як підкреслив міністр закордонних справ Дмитро Кулеба: «Комплекти обладнання додадуть МЗС швидкості у виконанні завдань із захисту прав громадян України за кордоном. Працює це так: консул приїхав, розгорнув систему, допоміг людям, склався і поїхав назад. Кожна така валізка – це реально набір рятівника, своєрідна швидка консульська допомога» [2].

Зазначимо, що в умовах воєнного часу повноваження консульських установ були розширені, відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1487 обов'язком ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних і резервістів:

- «Відповідно до постанови, консульства та посольства України зобов'язані вести облік військовозобов'язаних, осіб призовного віку та резервістів, які перебувають на тимчасовому обліку в посольствах чи консульствах;

- саме консульства та посольства відтепер будуть відповідальними за інформування про початок нового призову громадян України на строкову військову службу осіб, які не звільнені від строкової військової служби, не мають відповідних відстрочок та перебувають на тимчасовій консульській обліку;

- про взяття на консульський облік або зняття з консульського обліку військовозобов'язаних дипломатичні установи зобов'язані протягом 7 днів інформувати відповідні територіальні центри

## Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція

---

комплектування та соціальної підтримки, органи СБУ та підрозділи Служби зовнішньої розвідки» [12].

Таким чином, проведений аналіз діяльності українських консульських установ дозволяє зробити висновок, консульська служба України в умовах війни забезпечує повсякчасний контакт між громадянами-вимушеними переселенцями та Батьківщиною, їхнє інформування та надання за потреби різних статистичних даних державі про них та налагодження дружніх зв'язків із державами-партнерами. Отож, ми можемо стверджувати, що саме наша консульська служба має усі шанси стати однією із найкращих у світі через величезний досвід роботи в умовах повномасштабної війни та цифрової трансформації України, що у свою чергу може посприяти у становленні лідерської позиції нашої країни у світі.

### Список використаних джерел та літератури:

1. Діти: консульський облік дітей, які через війну виїхали з України. URL: <https://hamburg.mfa.gov.ua/dlya-shukaiv-timchasovogo-zahistu/diti-konsulskij-oblik-ditej-yaki-cherez-vijnu-viyihali-z-ukrayini>.
2. Дмитро Кулеба: МЗС отримало від WhiteBIT сім «валіз рятівника» для оперативної консульської допомоги українцям за кордоном. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-mzs-otrimalo-vid-whitebit-sim-valiz-ryativnika-dlya-operativnoyi-konsulskoyi-dopomogi-ukrayincyam-za-kordonom>.
3. Закон України Про дипломатичну службу. Редакція від 28.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/%20show/2449-19#Text>.
4. Заява МЗС України щодо розриву дипломатичних відносин з Російською Федерацією. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rozrivu-diplomatichnih-vidnosin-z-rosijskoyu-federacijeyu>.
5. Консульський Статут України. Редакція від 21.05.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text>.
6. Наскільки масштабною буде демографічна криза в Україні і як повернути біженців. Texty.org.ua. 2023. 28 лютого. URL:

## **Хмельниччина в контексті модернізаційних та трансформаційних процесів ХХ – початку ХХІ століття**

---

<https://texty.org.ua/fragments/109074/yakym-ye-masshtab-majbutnoyi-demohrafichnoyi-kryzy-v-ukrayini/>.

7. Особливості консульського прийому громадян в умовах воєнного стану в Україні. URL: <https://israel.mfa.gov.ua/news/osoblivosti-konsulskogo-prijomu-gromadyan-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini>.

8. Президент України Володимир Зеленський підтримав пропозицію Міністерства закордонних справ України про розрив дипломатичних відносин України з Російською Федерацією URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rozrivu-diplomatichnih-vidnosin-z-rosijskoju-federacijeyu>.

9. Повідомлення для громадян України в рф. URL: <https://www.facebook.com/UkraineMFA/posts/336687221835083>.

10. Рекомендації громадянам України у зв'язку із останнім рішеннями рф, що грубо порушують суверенітет і територіальну цілісність України URL: <https://tripadvisor.mfa.gov.ua/?p=4702>.

11. Уряд України спростив процедуру проходження терміну дії закордонного паспорта громадянина України та внесення інформації про дітей obligations. URL: <https://mfa.gov.ua/news/uryad-ukrayini-sprostiv-proceduru-prodovzhennya-terminu-diyi-zakordonnogo-pasporta-gromadyanina-ukrayini-ta-vnesennya-informaciyi-pro-ditej>.

12. Military accounting abroad: new duties and obligations. URL: <https://visitukraine.today/blog/1390/military-accounting-abroad-new-duties-and-obligations>.

УДК 356.15(477.43)

*Л. А. Яцик,  
с. Западинці;  
В. О. Лавринчук,  
м. Красилів*

### **«КУЛІНАРНИЙ ФРОНТ» ЗАПАДИНСЬКОГО СТАРОСТИНСЬКОГО ОКРУГУ**

*У даній статті розповідається про волонтерську діяльність жителів сіл Западинці та Баглайки його вплив на виховання у молодого*